

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Π/ΘΜΙΑΣ,
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
E-mail: depek_spoudon@minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Α. Γιακουμάκη
Τηλέφωνο: 210 344 32 53

ΑΝΑΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ ΟΡΘΟ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΎΛΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ
«ΒΟΗΘΟΣ ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΤΗ»

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΧΑΛΑΣ
ΜΑΡΟΥΣΙ, 20-02-2023

Βαθμός Ασφαλείας:

Να διατηρηθεί μέχρι:

Βαθμός Προτεραιότητας:

Μαρούσι, 10-02-2023

Αριθ. Πρωτ.: Φ3/ 15722/Δ4

ΠΡΟΣ:

- Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου
(μέσω των Περιφερ. Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης
- Επαγγελματικά Λύκεια
(μέσω των Δ/νσεων Δ.Ε.)
- Σιβιτανίδειο Δημόσια Σχολή Τεχνών και
Επαγγελματιών
Θεσσαλονίκης 151, 176 10, Καλλιθέα
info@sivitanidios.edu.gr

ΚΟΙΝ.:

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Αν. Τσόχα 36, 115 21, Αθήνα

ΘΕΜΑ: Συμπλήρωση-Αναδιατύπωση οδηγιών διδασκαλίας μαθημάτων ειδικότητας των Ειδικοτήτων «Βοηθός Οδοντοτεχνίτη» και «Βοηθός Φαρμακείου» του Τομέα Υγείας-Πρόνοιας-Ευεξίας της Γ΄ τάξης ΕΠΑ.Λ. σχ. έτους 2022-2023.

- Σχετ.:** 1. η υπό στοιχεία [Φ3/110165/Δ4/12-09-2022 εγκύκλιος](#) «Ύλη και Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος Επιλογής «Αγωγή Υγείας» της Α΄ τάξης ΕΠΑ.Λ., των Τεχνολογικών-Επαγγελματικών μαθημάτων του Τομέα Υγείας-Πρόνοιας-Ευεξίας της Β΄ τάξης ΕΠΑ.Λ. και των μαθημάτων ειδικότητας των Ειδικοτήτων του Τομέα Υγείας-Πρόνοιας-Ευεξίας της Γ΄ τάξης ΕΠΑ.Λ. σχ. έτους 2022-2023»
2. η υπό στοιχεία [Φ4/833/Δ4/04-01-2023 \(ΦΕΚ 13/τ.Β΄/09-01-2023\)](#) Υπουργική Απόφαση «Καθορισμός των «Γραπτώς Εξεταζόμενων» μαθημάτων στις απολυτήριες εξετάσεις της Γ΄ τάξης των ΕΠΑ.Λ. στο πλαίσιο της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας, της εξεταστέας ύλης και του τρόπου αξιολόγησης αυτών κατά το σχολικό έτος 2022-2023, βάσει του άρθρου 9 του ν.4692/2020 (Α΄ 111)»

Σε συνέχεια της εισήγησης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Πράξη 65/08-12-2022 Δ.Σ. του Ι.Ε.Π.) και της δημοσίευσης σε ΦΕΚ του σχετικού με α/α 2, συμπληρώνεται η ανωτέρω σχετική εγκύκλιος (σχετικό με α/α 1) με την προσθήκη αναφοράς στην εξεταστέα ύλη στο πλαίσιο της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης

Δυσκολίας για το θεωρητικό μέρος των μαθημάτων «Οδοντοτεχνία II» και «Ακίνητη Προσθετική» της Ειδικότητας «Βοηθός Οδοντοτεχνίτη» και για το μάθημα «Συνταγολογία-Νομοθεσία-Βιβλία Φαρμακείου» της Ειδικότητας «Βοηθός Φαρμακείου» του Τομέα Υγείας-Πρόνοιας-Ευεξίας. Για το τελευταίο αναδιατυπώνονται και οι αντίστοιχες οδηγίες διδασκαλίας.

Βάσει των ανωτέρω, η ύλη και οι οδηγίες διδασκαλίας των προαναφερθέντων μαθημάτων διαμορφώνονται ως ακολούθως:

ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ-ΕΥΕΞΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ: ΒΟΗΘΟΣ ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΤΗ

ΜΑΘΗΜΑ: ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΑ II

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών: [Φ.Ε.Κ 64/τ.Β'/22-01-2016](#)

Εξεταστέα ύλη

Από τα βιβλία:

ΚΙΝΗΤΗ ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΗ I (Β' ΤΑΞΗ Α' ΚΥΚΛΟΥ ΤΕΕ) ΜΕΝΕΓΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΑΞΙΩΤΑΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ΤΣΟΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Όπως καθορίζεται στην υπό στοιχείο Φ4/833/Δ4/04-01-2023 ([ΦΕΚ 13/τ.Β'/09-01-2023](#)) Υπουργική Απόφαση.

Εξεταστέα Ύλη μαθήματος «ΟΔΟΝΤΟΤΕΧΝΙΑ II (Θεωρητικό μέρος)» στο πλαίσιο της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8°

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΗΤΩΝ ΔΟΝΤΙΩΝ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΛΕΙΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΩΝ

8.1 Είδη των τεχνητών δοντιών

8.2 Επιλογή δοντιών για την κατασκευή της ολικής οδοντοστοιχίας 95

8.3 Είδη σύνταξης

8.4 Γενικές αρχές για τη φυσιολογική σύνταξη των δοντιών

8.5 Φυσιολογική σύνταξη των προσθίων δοντιών της άνω και κάτω γνάθου σε αρθρωτήρα σταθερών αποκλίσεων

8.6 Φυσιολογική σύνταξη των οπισθίων δοντιών της άνω και κάτω γνάθου σε αρθρωτήρα σταθερών αποκλίσεων

8.7 Διαμόρφωση λείων επιφανειών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9°

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΣΗΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΓΚΛΕΙΣΤΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΛΙΚΩΝ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΩΝ

9.1. Διατήρηση της θέσης του μασητικού επιπέδου

9.2. Εγκλείστρωση των ολικών οδοντοστοιχιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10°

ΑΠΟΚΗΡΩΣΗ-ΣΤΙΒΑΓΜΟΣ ΤΗΣ ΑΚΡΥΛΙΚΗΣ ΡΗΤΙΝΗΣ-ΟΠΤΗΣΗ ΤΩΝ ΟΛΙΚΩΝ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΩΝ

10.1. Αποκήρωση των ολικών οδοντοστοιχιών

10.2. Στιβαγμός της θερμοπολυμεριζόμενης ακρυλικής ρητίνης

10.3. Όπτηση της ακρυλικής ρητίνης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11°

ΑΠΕΓΚΛΕΙΣΤΡΩΣΗ - ΛΕΙΑΝΣΗ-ΣΤΙΛΒΩΣΗ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΣΥΓΚΛΕΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΛΙΚΩΝ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΩΝ

- 11.1. Απεγκλείστρωση των ολικών οδοντοστοιχιών
- 11.2. Λείανση και στίλβωση των ολικών οδοντοστοιχιών
- 11.3. Διόρθωση της σύγκλεισης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12°

ΣΦΑΛΜΑΤΑ-ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΛΙΚΩΝ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΩΝ

- 12.1. Σφάλματα στην κατασκευή της ολικής οδοντοστοιχίας
- 12.2. Συγκόλληση σπασμένης ολικής οδοντοστοιχίας
- 12.3. Συγκόλληση σπασμένου δοντιού σε ολική οδοντοστοιχία
- 12.4. Αναπροσαρμογή βάσης ολικής οδοντοστοιχίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13°

ΑΜΕΣΕΣ ΟΛΙΚΕΣ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΕΣ

- 13.1. Ορισμός - Σκοπός των άμεσων ολικών οδοντοστοιχιών
- 13.2. Στάδια κατασκευής των άμεσων ολικών οδοντοστοιχιών
- 13.3. Εργαστηριακή τοποθέτηση των προσθίων δοντιών στην άμεση ολική οδοντοστοιχία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14° ΜΕΡΙΚΕΣ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΕΣ

- 14.1. Γενικά - ορισμός της μερικής οδοντοστοιχίας
- 14.2. Ταξινόμηση των μερικών οδοντοστοιχιών
- 14.3. Τα τμήματα της μερικής οδοντοστοιχίας
- 14.4. Το πλέγμα της μερικής οδοντοστοιχίας
- 14.5. Οι μεγάλοι και οι μικροί συνδετήρες της μερικής οδοντοστοιχίας
- 14.6. Συγκρατητικά στοιχεία της μερικής οδοντοστοιχίας
- 14.7. Άγκιστρα
- 14.8. Ταξινόμηση των αγκίστρων
- 14.9. Σύνδεσμοι ακριβείας
- 14.10. Έμμεσα συγκρατητικά στοιχεία
- 14.11. Τεχνητά δόντια

(Οι ανακεφαλαιώσεις εμπεριέχονται στην εξεταστέα ύλη)

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΗ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών: [Φ.Ε.Κ 64/τ.Β'/22-01-2016](#)

Διδακτέα - Εξεταστέα ύλη

Από το βιβλίο: «**Η εργαστηριακή διαδικασία στην Ακίνητη Προσθετική**», Ευγενία Χ. Δημητροπούλου
Όπως καθορίζεται στην υπό στοιχεία Φ4/833/Δ4/04-01-2023 ([ΦΕΚ 13/τ.Β'/09-01-2023](#)) Υπουργική Απόφαση.

Εξεταστέα Ύλη μαθήματος «ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΗ (Θεωρητικό μέρος)» στο πλαίσιο της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας

ΔΙΔΑΚΤΕΑ – ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ

Κεφάλαιο 1: Ακίνητες οδοντικές προσθέσεις

ΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙ:

1.2.3 Στεφάνες μερικής επικάλυψης

α. Στεφάνες 3/4 και 4/5

β. Ηλοπαγείς στεφάνες ή καρφιδόπηκτα

Κεφάλαιο 2: Το εκμαγείο

ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ:

2.2 Αποτυπώματα

2.6 Επιμετάλλωση

2.9.1 Είδη αυχενικών παρασκευών

Κεφάλαιο 4: Το κέρινο ομοίωμα

ΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙ:

4.5 Κέρινο ομοίωμα στεφανών μερικής επικάλυψης)

α. Στεφάνες 3/4 και 4/5

β. Ηλοπαγής στεφάνης ή Καρφιδόπηκτο

Κεφάλαιο 5: Οι αγωγοί χύτευσης

Κεφάλαιο 6: Η επένδυση με πυρόχωμα

Κεφάλαιο 7: Η αποκήρωση και προθέρμανση

Κεφάλαιο 8: Η τήξη και χύτευση

Κεφάλαιο 9: Η επεξεργασία του χυτού

Κεφάλαιο 10: Οι γέφυρες

ΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙ:

10.3 Η σχεδίαση (εξαιρείται από την εξεταστέα ύλη ωστόσο στη διδακτέα ύλη οι εκπαιδευτικοί να κάνουν μια απλή αναφορά στην παράγραφο)

Κεφάλαιο 11: Η συγκόλληση

Κεφάλαιο 12: Οι ρητίνες

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ: ΒΟΗΘΟΣ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ-ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών: [Φ.Ε.Κ 64/τ.Β'/22-01-2016](#)

Από το βιβλίο «**ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ-ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ**», (ΜΠΕΛΤΕ ΟΥΡΑΝΙΑ-ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ)

Εξεταστέα Ύλη μαθήματος «ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ-ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ» στο πλαίσιο της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας

Όπως καθορίζεται στην υπό στοιχεία Φ4/833/Δ4/04-01-2023 ([ΦΕΚ 13/τ.Β'/09-01-2023](#)) Υπουργική Απόφαση.

Οδηγίες διδασκαλίας γενικά:

Η συγγραφή του σχολικού Εγχειριδίου «ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ – ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ» για το διδασκόμενο μάθημα στην Γ' Τάξη ΕΠΑ.Λ και στην Δ' τάξη του Λυκείου των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. ειδικότητας «Βοηθός Φαρμακείου», βασίστηκε στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της ειδικότητας και στα ισχύοντα κατά την χρονική περίοδο της σύνταξης και συγγραφής του, το έτος 2015. Ωστόσο πολλά από τα περιεχόμενα των αντικειμένων της διδασκαλίας του μαθήματος άλλαξαν και επικαιροποιούνται συνεχώς με τροποποιήσεις και αλλαγές νομοθεσίας από την Πολιτεία σε θέματα Φαρμάκων -Φαρμακείων. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία επικαιροποίηση της διδασκόμενης ύλης, με κατάλληλες προσαρμογές από τον/την εκπαιδευτικό στα εκάστοτε ισχύοντα στο μάθημα αυτό. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να συμπεριλαμβάνονται στην διδασκαλία του μαθήματος οι αναγκαίες γνώσεις και ενότητες με ιδιαίτερη βαρύτητα, ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιδιώκεται η καλλιέργεια και ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων και ικανοτήτων των μαθητών/τριών της ειδικότητας «Βοηθός Φαρμακείου» ΕΠΑ.Λ. και ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. Ο εκάστοτε εκπαιδευτικός μπορεί να καλύπτει κενά που πιθανά δημιουργούνται στο σχολικό εγχειρίδιο από επικαιροποιημένες σημειώσεις που είτε παρέχονται από το Ι.Ε.Π, είτε διατίθενται ελεύθερα από άλλους συναδέλφους εκπαιδευτικούς και Φαρμακοποιούς, είτε μέσω δικτυογραφίας ή της ελεύθερης χρήσης βιβλίων. Αυτές οι σημειώσεις μπορούν να αντικαθιστούν, να συμπληρώνουν και να επικαιροποιούν το προαναφερόμενο διδακτικό εγχειρίδιο.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ενθαρρύνουν την συμμετοχή των μαθητών τους, σε δραστηριότητες εντός και εκτός σχολείου (όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν) με οργανωμένες διδακτικές και εκπαιδευτικές επισκέψεις σε επαγγελματικούς χώρους, ιδιωτικά και νοσοκομειακά φαρμακεία, φαρμακευτικές βιομηχανίες και εταιρείες, εργαστήρια, κλπ. Παράλληλα προτείνεται η πρόσκληση ειδικών επιστημόνων στη σχολική μονάδα για παρουσιάσεις (μετά από σχετική άδεια), ώστε να προάγεται η ενεργητική μάθηση και να ενισχύεται η σύνδεση του επαγγελματικού σχολείου με την κοινωνία.

Μέρος πρώτο-Συνταγολογία

Οδηγίες διδασκαλίας ανά κεφάλαιο:

Κεφάλαιο 1ο: Διδάσκεται από το βιβλίο ως έχει. Τα παραδείγματα αναγραφής χειρόγραφης συνταγής αναφέρονται ενδεικτικά. Στην τέταρτη ενότητα «Σύμβολα που χρησιμοποιούνται κατά την Συνταγογραφία», οι πίνακες δεν αποστηθίζονται, αλλά τα αναφερόμενα σύμβολα αναγνωρίζονται και αντιστοιχούνται η σύντμηση, η Λατινική και η Ελληνική ονομασία τους.

Η ενότητα «Ε) Κοστολόγηση μιας συνταγής» αναφέρεται ενδεικτικά, όπως και ο πίνακας με τις τιμές Φαρμακοτεχνικών εργασιών, χωρίς απομνημόνευση.

Κεφάλαιο 2ο: Το κεφάλαιο αυτό παραλείπεται διότι αφορά μέρος που απαιτεί πρακτική ηλεκτρονική εφαρμογή, Η/Υ, προγράμματα φαρμακείου, κωδικούς κλπ. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν κεφάλαιο αναφοράς εάν χρειαστεί κάπου αναφορά σε κάποιο/ κάποια σημεία του. Διδάσκονται μόνο τα Θεραπευτικά Πρωτόκολλα συνταγογράφησης στο τέλος του κεφαλαίου, τα οποία ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσθέσει και επικαιροποιημένο τον κατάλογο των θεραπευτικών πρωτοκόλλων τα οποία ισχύουν κατά τον χρόνο διδασκαλίας της ενότητας.

Κεφάλαιο 3ο: Διδάσκονται οι βασικές μονάδες όγκου και βάρους που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή πρακτική. Οι διάφορες ισοδυναμίες δεν απομνημονεύονται. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν αρχείο αναφοράς, πληροφοριών και ισοδυναμιών των μονάδων όποτε απαιτείται, ιδιαίτερα κατά τις εργαστηριακές εφαρμογές, ασκήσεις και παρασκευές των μαθημάτων της ειδικότητας.

Κεφάλαιο 4ο και Κεφάλαιο 5ο: Τα κεφάλαια διδάσκονται ως έχουν από το βιβλίο.

Κεφάλαιο 6ο: Από το κεφάλαιο «Η Εξατομίκευση της δοσολογίας», προτείνεται να διδαχθεί πολύ συνοπτικά η ενότητα «Γενετικοί παράγοντες... Παραδείγματα με συγκεκριμένες δραστικές ουσίες». Το υπόλοιπο κεφάλαιο διδάσκεται κανονικά.

Κεφάλαιο 7ο: Από το κεφάλαιο «Η Δοσολογία στα παιδιά» παραλείπονται οι κανόνες υπολογισμού των δόσεων στα παιδιά.

Κεφάλαιο 8ο: Από την διδασκαλία του κεφαλαίου «Φάρμακα και δόσεις στα νεογέννητα» παραλείπεται η διδασκαλία του εμπειρικού κανόνα του Friends. Ο πίνακας υπολογισμού της δόσης βρέφους ως ποσοστιαία δόση φαρμάκου ενηλίκου αναφέρεται ενδεικτικά, χωρίς να απαιτείται η απομνημόνευσή του. Το υπόλοιπο κεφάλαιο διδάσκεται κανονικά.

Κεφάλαιο 9ο: Διδάσκονται οι ορισμοί στην ενότητα «Γενικά». Ο πίνακας ουσιών που προκαλούν εθισμό αναφέρεται και επεξηγείται στην τάξη, αλλά δεν απαιτείται η απομνημόνευσή του. Μπορεί να γίνει αναδρομή σε αυτόν, σαν αρχείο αναφοράς, όποτε χρειάζεται.

Κεφάλαιο 10ο: Το κεφάλαιο διδάσκεται αυτούσιο από το βιβλίο και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και βαρύτητα στην διδασκαλία των περιεχομένων του.

Κεφάλαιο 11ο: Τα περιεχόμενα του κεφαλαίου δεν απομνημονεύονται, αλλά χρησιμοποιούνται σαν αρχείο αναφοράς και άντλησης πληροφοριών, ώστε κατά την εκτέλεση ηλεκτρονικής ειδικής ιατρικής συνταγής χορήγησης ναρκωτικών αναλγητικών φαρμάκων, οι βοηθοί φαρμακείου να γνωρίζουν συνολικά τις μέγιστες επιτρεπόμενες ημερήσιες και μέγιστες χορηγούμενες δόσεις.

Κεφάλαιο 12ο: Το κεφάλαιο διδάσκεται αυτούσιο από το βιβλίο και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και βαρύτητα στην διδασκαλία των περιεχομένων του.

Κεφάλαιο 13ο: Στο κεφάλαιο «Ασυμβασίες φαρμάκων» διδάσκονται κανονικά οι ενότητες 1 και 2 του βιβλίου, ενώ οι ενότητες 3.«Φυσικές ασυμβασίες» και 4.«Χημικές ασυμβασίες», διδάσκονται πολύ συνοπτικά. Προτείνεται να γίνεται αναφορά σε αυτές τις ενότητες κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες του τμήματος και την κρίση των διδασκόντων εκπαιδευτικών και να περιλαμβάνονται σαν παραδείγματα κατά τη διδασκαλία των εργαστηριακών ασκήσεων – παρασκευών Γαληνικών σκευασμάτων του Φαρμακείου, στα πλαίσια των εργαστηριακών μαθημάτων της Φαρμακευτικής Τεχνολογίας Ι και ΙΙ στην Β΄ και Γ΄ τάξη ΕΠΑ.Λ, αντίστοιχα. Ακολούθως το υπόλοιπο μέρος του κεφαλαίου που περιλαμβάνει την ενότητα «5. Θεραπευτικές ασυμβασίες» έως το τέλος, διδάσκεται κανονικά με ιδιαίτερη βαρύτητα και έμφαση στις διάφορες αλληλεπιδράσεις των φαρμάκων.

Κεφάλαιο 14ο: Διδάσκονται οι ονομασίες των φαρμάκων. Τα παραδείγματα ονομασιών που αναφέρονται στα παραδείγματα του βιβλίου, αποσκοπούν στην κατανόηση της ονοματολογίας των δραστικών συστατικών και των φαρμάκων, είναι ενδεικτικά και δεν απομνημονεύονται από τους μαθητές/τριες. Προτείνεται να εμπλουτίζονται στην πράξη με σχετικά παραδείγματα διαφόρων φαρμακευτικών σκευασμάτων και ιδιοσκευασμάτων (εμβολαγία φαρμάκων, κ.λπ.) τα οποία διατίθενται σαν εποπτικό υλικό, κρίνει κατάλληλα και επιλέγει ο/η εκπαιδευτικός για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθήματος.

Κεφάλαιο 15ο: Το περιεχόμενο του κεφαλαίου αυτού είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ειδικότητα των Βοηθών Φαρμακείου. Οι γνώσεις και πληροφορίες που περιλαμβάνει αφενός απαιτούνται ως βασικές και αναγκαίες για την καθημερινή λειτουργία του φαρμακείου, και αφετέρου συμβάλλουν γενικότερα στην προστασία της Δημόσιας Υγείας. Τα γενικά περιεχόμενα του κεφαλαίου διδάσκονται πολύ αναλυτικά. Δεν απαιτείται απομνημόνευση από τους μαθητές/τριες του αναφερόμενου καταλόγου όλων των εμπορικών ιδιοσκευασμάτων των χορηγούμενων εμβολίων από τα ιδιωτικά Φαρμακεία, δεδομένου ότι τα εμβόλια και οι συνδυασμοί με τους οποίους κυκλοφορούν, επικαιροποιούνται και ανανεώνονται κατ' έτος. Ωστόσο οι μαθητές/τριες θα πρέπει να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν μεταξύ των εμβολίων που χορηγούνται από τα Υγειονομικά Κέντρα και τα Φαρμακεία της κοινότητας (Ιδιωτικά φαρμακεία). Κατά την αναλυτική διδασκαλία κάθε είδους εμβολίου, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στις ομάδες ατόμων υψηλού κινδύνου που πρέπει να εμβολιάζονται με το συγκεκριμένο εμβόλιο. Παράλληλα συζητείται ευρύτερα το Εθνικό πρόγραμμα Εμβολιασμών και τονίζονται ιδιαίτερα σημεία κατά την κρίση του εκπαιδευτικού και ανάλογα με τις μαθησιακές ανάγκες του συγκεκριμένου τμήματος. Δεν απαιτείται απομνημόνευση των χρονικών περιόδων αναμνηστικών δόσεων κάθε εμβολίου. Τα υπόλοιπα της παραγράφου ισχύουν.

Ο πίνακας του «Εθνικού προγράμματος Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων» δεν απομνημονεύεται από τους μαθητές/τριες, αλλά εξηγούνται τα περιεχόμενά του μέσα στην τάξη στα πλαίσια της διδασκαλίας του κεφαλαίου, ώστε στη συνέχεια να γνωρίζουν ότι το εκάστοτε επικαιροποιημένο «Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων» αποτελεί αρχείο αναφοράς και άντλησης σχετικών πληροφοριών κατά περίπτωση, όποτε χρειάζεται.

Κεφάλαιο 16ο: Στα πλαίσια της διδασκαλίας του κεφαλαίου προτείνεται στον/στην εκπαιδευτικό να επιδείξει εποπτικό υλικό και παραδείγματα στους μαθητές στην τάξη, όπως φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα. . Προτείνεται να γίνεται σχετική μελέτη των αναγραφόμενων στις εξωτερικές συσκευασίες και των φύλλων οδηγιών χρήσης των διαφόρων φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων. Παράλληλα μελετάται ο τρόπος παροχής των οδηγιών χρήσης προς τους ασθενείς καθώς και ο τρόπος παρακολούθησης της συμμόρφωσης των

ασθενών στη φαρμακοθεραπεία, με εκτεταμένη και διεξοδική συζήτηση, μέσα από παραδείγματα και μελέτες περίπτωσης. Επιπλέον στην τάξη μπορούν να επιδειχθούν, να περιγραφούν και να μελετηθούν ποικίλα υγειονομικά και ιατροτεχνολογικά προϊόντα που διακινούνται από τα Φαρμακεία, σύμφωνα με την νομοθεσία, καθώς και ο ενδεδειγμένος τρόπος ασφαλούς και αποτελεσματικής χρήσης τους με τις κατάλληλες οδηγίες προς τους ασθενείς.

Μέρος δεύτερο -Νομοθεσία - Βιβλία φαρμακείου

Οδηγίες διδασκαλίας ανά κεφάλαιο:

Κεφάλαιο 1ο: Προτείνεται πολύ σύντομη αναφορά της εισαγωγής του κεφαλαίου. Τα υπόλοιπα περιεχόμενα του κεφαλαίου αυτού διδάσκονται κανονικά.

Κεφάλαιο 2ο: Προτείνεται συνοπτική διδασκαλία των τμημάτων του κεφαλαίου που αναφέρονται στις υπηρεσίες και τα όργανα αρμόδια για θέματα φαρμακείου. Αντίθετα, προτείνεται να διδαχθούν αναλυτικά τα περιεχόμενα των παραγράφων που αφορούν τον Πανελλήνιο Φαρμακευτικό Σύλλογο και τους Φαρμακευτικούς Συλλόγους.

Κεφάλαιο 3ο: Προτείνεται συνοπτική διδασκαλία των δύο πρώτων ενοτήτων και παραγράφων που αφορούν τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ) και το Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (Κ.Ε.Σ.Υ). Η ενότητα 3 «Έγκριση φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων» παρουσιάζει ιδιαίτερη βαρύτητα για την ειδικότητα Β. Φαρμακείου και διδάσκεται πολύ αναλυτικά.

Κεφάλαιο 4ο: Πολύ συνοπτική διδασκαλία των ενοτήτων και παραγράφων του Κώδικα Φαρμακευτικής Δεοντολογίας, με εξαίρεση και έμφαση στη διδασκαλία του Γ' κεφαλαίου, που αφορά τις σχέσεις των φαρμακοποιών με τους βοηθούς τους, τους ασκούμενους μαθητές και βοηθούς και τους συναδέλφους φαρμακοποιούς.

Κεφάλαιο 5ο: Διδάσκεται ως έχει. Στην πρώτη ενότητα «Χορήγηση άδειας ίδρυσης φαρμακείου θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η παράγραφος: «η ίδρυση φαρμακείου μπορεί να δοθεί και σε φυσικά πρόσωπα μη φαρμακοποιούς, αλλά σε αυτήν την περίπτωση για την χορήγηση άδειας ίδρυσης φαρμακείου απαιτείται να περιλαμβάνεται απαραίτητα και φαρμακοποιός με άδεια άσκησης επαγγέλματος. Ο φαρμακοποιός αυτός συμμετέχει με ορισμένο ποσοστό και είναι υπεύθυνος για την λειτουργία του φαρμακείου».

Κεφάλαιο 6ο: Διδάσκεται αναλυτικά και ως έχει. Προτείνονται εκπαιδευτικές και διδακτικές επισκέψεις στους αντίστοιχους επαγγελματικούς χώρους Φαρμακείων Νοσοκομειακών /Ιδιωτικών (όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν). Ο πίνακας «φυλασσόμενων φαρμάκων στο φαρμακείο» του βιβλίου έχει ενημερωτικό χαρακτήρα και δεν απαιτείται η απομνημόνευσή του από τους μαθητές/τριες.

Κεφάλαιο 7ο: Το κεφάλαιο διδάσκεται αναλυτικά.

Κεφάλαιο 8ο: Το κεφάλαιο αυτό διδάσκεται αναλυτικά και διαδραστικά. Προτείνεται στον/στην εκπαιδευτικό στα πλαίσια της διδασκαλίας του κεφαλαίου αυτού, να επιδείξει σαν εποπτικό υλικό στους μαθητές στην τάξη οτιδήποτε περιλαμβάνεται στα φαρμακευτικά προϊόντα και είδη που διατίθενται στο φαρμακείο και είναι διαθέσιμα. Παράλληλα, μπορούν να προβληθούν επιμορφωτικά βίντεο ή άλλο κατάλληλο ψηφιακό υλικό, με το οποίο παρουσιάζονται υλικά και προϊόντα που αναφέρονται και μελετώνται στο κεφάλαιο αυτό, δίνονται επεξηγήσεις στα χαρακτηριστικά και την ορθή χρήση διαφόρων προϊόντων και

συσκευών, όπως για παράδειγμα γενικές οδηγίες χρήσης διαφόρων ιατροτεχνολογικών προϊόντων, συσκευών και άλλων ειδών που διατίθενται στο φαρμακείο.

Κεφάλαιο 9ο: Το κεφάλαιο αυτό διδάσκεται ως έχει. Προτείνονται συνοπτικές επικαιροποιημένες σημειώσεις εκπαιδευτικών σχετικά με τα ισχύοντα για τα ωράρια λειτουργίας φαρμακείων, υποχρεωτικά και διευρυμένα ωράρια, δεδομένου ότι αυτά υπόκεινται σε συνεχείς νομοθετικές αλλαγές και τροποποιήσεις.

Κεφάλαιο 10ο: Το περιεχόμενο του κεφαλαίου αυτού είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ειδικότητα «Βοηθός Φαρμακείου», διδάσκεται πολύ αναλυτικά, περιλαμβάνει και περιγράφει συνολικά και διεξοδικά τα στοιχεία του επαγγέλματος του Βοηθού Φαρμακείου, τα επαγγελματικά του δικαιώματα, τις προϋποθέσεις και διαδικασίες για την απόκτηση Άδειας Άσκησης επαγγέλματος Βοηθού Φαρμακείου, κ.λπ.

Κεφάλαιο 11ο-Κεφάλαιο-12ο-Κεφάλαιο 13ο: Η διδασκαλία των κεφαλαίων αυτών παραλείπεται δεδομένης της εκτεταμένης ύλης του μαθήματος, των νομοθετικών αλλαγών που έχουν επέλθει μετά την συγγραφή του βιβλίου, και διότι αφορούν φαρμακοποιό.

Κεφάλαιο 14ο: Το κεφάλαιο διδάσκεται συνοπτικά.

Κατά τα λοιπά ισχύει η υπό στοιχεία [Φ3/110165/Δ4/12-09-2022](#) εγκύκλιος.

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΧΑΛΑΣ

Εσωτερική διανομή

- Γραφείο Υφυπουργού κας. Ζ. Μακρή
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Π/θμιας, Δ/θμιας Εκπ/σης & Ειδικής Αγωγής κ. Αλ. Κόππη
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπ/σης, Κατάρτισης, ΔΒΜ & Νεολαίας κ. Γ. Βούτσινου
- Γενική Διεύθυνση Σπουδών Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης
- Δ/νση Επαγγ/κής Εκπ/σης -Τμήμα Α΄
- Δ/νση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης ΕΕΚ & ΔΒΜ
- Δ/νση Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και Καινοτομίας